

УДК 633.11

Вміст білка та клейковини в зерні пшениці спельти озимої (*Triticum spelta* L.) за різних умов вирощування в 2022–2024 рр.

С. О. Ляшенко*, Т. Є. Кулик, С. Л. Чухлєб

Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Горіхуватський шлях, 15, м. Київ, 03041, Україна,
*e-mail: 17041@ukr.net

Мета. На основі всебічного дослідження показників якості пшениці спельти озимої (*Triticum spelta* L.) сорту 'Білбері', виділити ґрунтово-кліматичні зони та роки вирощування з високим умістом білку та клейковини в зерні. **Методи.** Польовий, лабораторний, порівняння, узагальнення та математичної статистики. **Результати.** Подано результати вивчення показників якості сорту 'Білбері', пшениці спельти озимої, внесеної до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні в 2024 році, який рекомендовано для вирощування в ґрунтово-кліматичних зонах Лісостепу та Полісся. Встановлено, що вміст білка та клейковини в зерні пшениці спельти озимої залежно від ґрунтово-кліматичної зони та пункту досліджень варіювали в середньому за 2022–2024 рр. від 13,4 і 26,8 до 15,6% і 32,6%, відповідно, і в середньому становили 14,4% і 29,4%. Рівень варіації (V, %) в ґрунтово-кліматичних зонах вирощування Степ, Лісостеп, Полісся за роки досліджень виявлений на слабкому рівні та в абсолютному визначенні становив за вмістом білку 2,7–3,7% і по кількості клейковини – 3,8–4,8%. За період вирощування 2022–2024 рр. кліматичні умови зони Лісостеп були більш сприятливими для накопичення білка та клейковини

в зерні спельти сорту 'Білбері' порівняно з вирощуванням у зонах Степу та Полісся. Встановлено, що вміст білка та кількість клейковини в середньому за роки досліджень в сорту 'Білбері' вирощеного в зоні Лісостеп варіювали від 14,7 і 30,4 до 15,6% і 32,6%, Степ – від 13,4 і 27,8% до 14,3% і 30,1%, Полісся – від 13,5 і 26,8 до 14,2% і 29,5% та в середньому становив 15,1 і 31,3; 14,0 і 28,8; 13,9% і 28,1%, відповідно. Рівень варіації показників білка та кількості клейковини за 2022–2024 роки досліджень виявлений на слабкому та помірному рівні впродовж усіх років: 2022 – 4,31 і 7,31%, 2023 – 3,39 і 4,45%, 2024 – 7,82 і 8,12%. Менш мінливим був 2023 рік випробування з умістом білку та клейковини в зерні в середньому 14,5 і 29,0%. **Висновки.** Трирічне дослідження сорту пшениці спельти 'Білбері', дозволило встановити, що показники якості вмісту білка та клейковини значно залежать від ґрунтово-кліматичних умов регіону вирощування. Аналіз показників показав, що найвищі результати були отримані в середньому за три роки вирощування та кожного року випробування окремо в зоні Лісостеп. Найменшу варіацію по вмісту білка виявлено у сорту 'Білбері' в зоні Лісостеп та Полісся, по кількості клейковини – у зоні Лісостеп, що свідчить про високу стабільність цього сорту в умовах Лісостепу. Отже, зона Лісостеп демонструє кращі умови вирощування за період 2022–2024 рр. для накопичення вмісту білка та кількості клейковини в сорті пшениці спельти 'Білбері', завдяки стабільності показників якості.

Ключові слова: пшениця спельта; якість; вміст білка; клейковина; варіація; стабільність.

Svitlana Liashenko
<https://orcid.org/0000-0002-6371-230X>
Tetiana Kulyk
<https://orcid.org/0000-0001-9945-996X>
Serhii Chukhlieb
<https://orcid.org/0000-0001-9863-6709>